

◀ startpagina

inhoudsopgave ▶

Effecten onderzoek Grensmaas

Effectenrapportage en maatregelenpakket
voor de agrarische sector

Eindrapport

Inhoudsopgave

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

	pagina
Conclusies en samenvatting van de analyse	3
Conclusies en samenvatting van het maatregelenpakket	6
Inleiding	7
Deel 1: de analyse	9
• Wet- en regelgeving	11
• Trends	18
• Uitvoering onderzoek	22
• Respons	24
• NGE normering	27
• Inventarisatie op bedrijfsniveau bij de binnenblokkers	29
• Inventarisatie op bedrijfsniveau bij de buitenblokkers	57
Deel 2: toekomstbeeld en maatregelenpakket	
• Toekomstbeeld	61
• Oplossingsrichtingen en maatregelenpakket	64

Trends

Als algemene trend in de agrarische sector zien we dat de kosten stijgen en de opbrengsten per eenheid produkt eerder dalen dan stijgen. Dit betekent dat de marge per eenheid produkt daalt en schaalvergroting één van de mogelijkheden is om het inkomen te behouden. Daarnaast kan ook het opzetten van verbredings- of verdiepingsactiviteiten een mogelijkheid zijn om het inkomen op peil te houden.

Als trend zien we een afname van het aantal bedrijven en een versterking en vergroting van de resterende bedrijven.

Huidige situatie

In totaal liggen er 47 agrarische bedrijven met gebouwen in het grensmaasgebied. Hiervan zijn 43 bedrijven geïnterviewd in het kader van het effectenonderzoek. Van de 43 onderzochte bedrijven hebben er 35 als hoofdtak melkveehouderij of akkerbouw. De overige bedrijven zijn werkzaam in de vleesveehouderij, vollegrondstuinbouw en varkenshouderij. Ruim 35% van de 43 bedrijven heeft een omvang van meer dan 100 NGE. Daarnaast is ruim de helft van de bedrijven kleiner dan 40 NGE.

Autonome ontwikkelingen

Als autonome ontwikkeling zien we het aantal bedrijven in het grensmaasgebied afnemen. Op basis van geïnterviewde gegevens zullen in de toekomst ruim 15 bedrijven met een omvang van meer dan 70 NGE als hoofdberoepsbedrijf overblijven. Om naar de toekomst toe te kunnen blijven bestaan zullen ook deze bedrijven verder moeten ontwikkelen en hun activiteiten moeten uitbreiden of nevenactiviteiten moeten opzetten. Op basis van de behoefte van de ontwikkelaars bieden de vrijkomende gronden door bedrijfsbeëindigers onvoldoende mogelijkheden om de groeipotenties van de blijvers te kunnen invullen.

Toekomstige ontwikkelingen

Van de ondernemers geeft 16% aan hun activiteiten te willen uitbreiden, 21% wil in omvang stabiliseren en 33% geeft aan de activiteiten te willen afbouwen of beëindigen. Dertien ondernemers geven aan ze hun activiteiten graag zouden verplaatsen.

Naar de toekomst toe bestaat er bij de ondernemers veel interesse voor het opzetten van verbredings- en verdiepingsactiviteiten. Er bestaat met name interesse voor toeristische activiteiten en natuurbeheer.

Knelpunten

Op één veehouderijbedrijf vormt de ligging nabij een verzuringsgevoelig gebied een knelpunt. De geurcirkel vormt op 3 bedrijven een knelpunt.

Vier bedrijven die leegstaande gebouwen hebben zien geen mogelijkheden om deze te benutten.

De verkaveling in het grensmaasgebied is gemiddeld slecht. De verwachtingen van een landinrichting voor de verbetering van de agrarische structuur in relatie tot de ontwikkeling van grensmaas zijn niet erg hoog.

Effecten voorkeursalternatief 2003

- 46% van de grond in het plan gebied is bij de geïnteriseerde binnenblokkers in gebruik.
- Van de in totaal 470 ha geïnteriseerde grond bij binnenblokkers die in één of meerdere ingrepen ligt is 143 ha in eigendom bij de ondernemers.
- 10 Bedrijven hebben meer dan 50% van hun grond in één of meerdere ingrepen liggen. Het betreft onder andere 4 melkveehouderijbedrijven.

Quickscan buitenblokkers

- In totaal zijn 42 buitenblokkers geïnteriseerd. Deze bedrijven bewerken ruim 310 ha grond die in het plangebied ligt.
- 17 Buitenblokkers verwachten beperkt te worden in hun bedrijfsvoering door de uitvoering van het Grensmaasproject.

Toekomstbeeld

- Van de 43 geïnventariseerde bedrijven kunnen er 16 worden getypeerd als ontwikkelingstgericht. Deze bedrijven zijn groter dan 70 NGE.
- Er zullen minimaal 6 tot 9 bedrijven moeten verplaatsen om zowel voor deze bedrijven als voor de bedrijven die wel in het grensmaasgebied blijven liggen bestaansrecht te creëren.
- Van de bovengenoemde 16 bedrijven hebben 10 bedrijven méér dan 35% van hun grond in één of meerdere ingrepen liggen.

Oplossingsrichtingen en maatregelenpakket

In totaal zijn er 12 oplossingsrichtingen geformuleerd:

- beschikbaarheid vervangende gronden
- totale uitkoop bedrijven en geen gedeeltelijke uitkoop
- verplaatsing bedrijven
- garanderen bescherming bedrijven buiten de kades
- vergoeding bedrijfsgebouwen
- behoud goede landbouwstructuur
- landinrichting
- behoud en versterking melkveehouderij
- stimuleren verdiepings- en verbredingsactiviteiten
- opzetten specifieke ruimte voor ruimte regeling
- inzichtelijk maken gevolgen grensmaas en oplossingen bieden
- versterken agrarisch natuurbeheer

Geschiedenis

In 2000 is de Landbouw- en omgevingsvisie Grensmaas opgesteld. Hiervoor zijn in 1999 62 bedrijven in het grensmaasgebied geïnterviewd. Deze gegevens dienen geactualiseerd te worden voor de effectmeting van de nieuwe grensmaasplannen op de agrarische bedrijven.

Aanleiding

- Opstellen MER Grensmaas
- Opstellen ontwerp POL Grensmaas (+ projectnota landinrichting)

Op te leveren producten

- Inventarisatie op bedrijfsniveau
- Visualisatie van gegevens op kaarten
- Oplossingsrichtingen voor geconstateerde knelpunten

Uitvoering

- Area Projecten
Ir. J. van Cruchten
Ing. C. van Herten, ing. R. Eussen
Ondersteunend projectteam

Opdrachtgever

- Bureau de Maaswerken

Begeleidingsgroep

Ten behoeve van het onderzoek is een begeleidingsgroep samengesteld. In deze begeleidingsgroep hebben de volgende personen zitting:

- dhr. Coenen, bureau Maaswerken
- dhr. Horbach, bureau Maaswerken
- dhr. V.d Westen, provincie Limburg
- dhr. Senden, LLTB
- dhr. Limpens, lltb afdeling
- dhr. Simons, lltb afdeling
- dhr. Claessen, lltb afdeling
- dhr. Van Cruchten, Area projecten
- mevr. Van Herten, Area projecten

In samenspraak met de begeleidingsgroep is de inventarisatielijst samengesteld. Tevens zijn de diverse concept rapporten in de begeleidingsgroep besproken. Met name door betrokkenheid van locale lltb bestuurders is optimaal gebruik gemaakt van de gebiedskennis.

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

Deel 1, de analyse

1. Wet en regelgeving	pagina 11
2. Trends	pagina 18
3. Uitvoering onderzoek	pagina 22
4. Respons	pagina 24
5. NGE normering	pagina 27
6. Resultaten binnenblokkers	pagina 29
7. Resultaten buitenblokkers	pagina 57

1. Wet- en regelgeving beleidsplannen

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

Grensmaas

Op dit moment vindt de juridische verankering van het Eindplan Grensmaas in een POL aanvulling plaats. Door de wijzigingen t.o.v. eerdere plannen wordt er opnieuw een MER procedure gevolgd.

Doelen van het Grensmaasproject kunnen als volgt worden omschreven:

1. Beperking van de wateroverlast, gericht op het bereiken van een beschermingsniveau van 1/250 voor de door de kades beschermde gebiedsdelen, te bereiken uiterlijk in 2017.
2. Grootschalige natuurontwikkeling en ecologisch herstel van de rivier, waarbij een nieuw, riviergebonden natuurgebied van minimaal 1000 ha ontstaat.
3. Winning van grind voor de nationale behoefte, waarbij als taakstelling geldt dat de laatste 35 miljoen ton Limburgse grind uit het project vrijkomt en er sprake is van een afbouwstrategie.

De drie doelstellingen dienen in onderlinge samenhang en balans gerealiseerd te worden.

Uitgangspunt is dat er een integraal plan wordt gemaakt waarin de doelen hoogwaterbescherming, natuurontwikkeling en grindwinning worden bereikt.

De doelstellingen van het project worden met name bereikt door verbreding van de rivier volgens de principes van stroomgeulverbreding en weerdverlaging. De vrijkomende dekgrond wordt geborgen in zogenaamde dekgrondbergingen. Met onvergraven natuurontwikkelingsgebieden wordt het grensmaasgebied aaneengeregeng tot één aaneengesloten natuurgebied. Op plaatsen waar de hoogwaterbescherming niet geheel door rivierverruiming wordt gehaald, worden de bestaande kaden enigszins verhoogd.

Grensmaas (vervolg)

In het MER Grensmaas zijn de milieu-effecten voor drie verschillende alternatieven beschreven. Het betreft:

- Beschrijving van de huidige situatie met de daarbij behorende autonome ontwikkeling
- Voorkeursalternatief 2003 (VKA), met twee varianten wat betreft ontgravingsdiepte (+, - 0,5 m)
- Meest milieuvriendelijke alternatief (MMA)

De gevolgen van het MMA zijn dermate weinig afwijkend van het VKA wat betreft afname van landbouwareaal dat deze niet apart in dit effectenonderzoek worden beschreven. Dit geldt ook voor de twee varianten binnen het VKA. Wat betreft de oplossingsrichtingen is met name gezien welke mogelijkheden er zijn om het VKA wat betreft de landbouw uit te werken.

Het effectenonderzoek grensmaas is opgezet om de gevolgen van de uitvoering van de plannen voor de agrarische bedrijven inzichtelijk te maken.

Beleidslijn Ruimte voor de rivier

In 1997 is de beleidslijn Ruimte voor de rivier in werking getreden. De doelstelling van de beleidslijn is meer ruimte voor de rivier, de duurzame bescherming van mens en dier tegen overstroming bij hoogwater en het beperken van materiele schade. In de Wet beheer Rijkswaterstaatwerken is onderscheid gemaakt in het waterbergend winterbed en het stroomvoerend winterbed. Daaruit vloeit de vergunningsplicht voort het uitvoeren van activiteiten in de winterbedding. Het toetsingskader voor deze vergunningverlening staat beschreven in de beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Voor het waterbergend winterbed ten zuiden van Maasbracht is de Wet beheer Rijkswaterstaatwerken buiten werking gesteld. Voor bouwvergunningen worden vanuit het spoor van de Ruimtelijke Ordening wel voorschriften ten aanzien van het beschermingsniveau gehanteerd.

Ruimte voor ruimte Zuid-Limburg

In een motie in Provinciale Staten is op 31 augustus 2001 verzocht om naast de Ruimte voor ruimte regeling voor Noord- en Midden Limburg ook een Ruimte voor ruimte regeling voor Zuid Limburg op te stellen. Hoofddoel van “Ruimte voor ruimte Zuid Limburg” is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van Zuid Limburg door de sloop van (agrarische) bedrijfsgebouwen welke niet in het landschap passen en dit ontsieren. Om dit doel te bereiken mag (mogen) in ruil voor het duurzaam en substantieel slopen van (overtollige) bedrijfsgebouwen, op passende locaties één of meerder compensatiewoning(en) worden gebouwd. Ontsteningswinst staat in de POL-aanvulling centraal. Een tweede doelstelling is het leveren van een bijdrage aan structuurversterking van de melkveehouderij (plattelandontwikkeling). Het behalen van milieuwinst is, in tegenstelling tot de Ruimte voor ruimte regeling in Noord- en Midden Limburg geen vereiste.

In het grensmaasgebied kan de ruimte voor ruimte regeling tijdelijk worden toegepast binnen de daarvoor vastgestelde contouren.

Mineralenbeleid

Het Nederlandse Mestbeleid is gebaseerd op twee peilers. De ene is gericht op het beheersen van het gebruik van meststoffen. Voor deze beheersing is MINAS het instrument. De andere peiler is gericht op het beheersen van de mestproductie. Hiervoor gelden momenteel twee stelsels, het stelsel van dierrechten en het stelsel van mestafzetovereenkomsten (MAO). De dierrechten vervallen per 1 januari 2005. MAO vervult z'n functie door de ruimte voor mestproductie direct afhankelijk te stellen van de ruimte voor mestafzet. Voor de mestafzet geldt de norm uit de Nitraatrichtlijn. Binnen MAO moet een veehouder de mestproductie van zijn veestapel berekenen op basis van forfaitaire normen voor mestproductie per dier die zijn opgenomen in de Meststoffenwet. De normen van de MAO zijn vastgesteld op 170 kg stikstof per hectare bouwland en 250 kg stikstof per hectare grasland. Het aantal te houden dieren wordt hiermee dus direct gerelateerd aan de hoeveelheid beschikbare oppervlakte grond van de agrarische ondernemer.

Voor 2003 zullen dezelfde normen worden gehanteerd. Voor vaststelling van de normen naar de toekomst toe is een derogatieverzoek ingediend ter voorkoming van een strengere normering. Afhankelijk van de acceptatie of afwijzing van dit derogatieverzoek zullen de normen na 2003 worden vastgesteld.

Het grensmaasgebied valt onder de zogenaamde witte gebieden in Nederland. Dit betekent dat er ook 's winters mest uitgereden mag worden. Wanneer bedrijven echter verplaatst gaan worden of grond op andere locaties toegewezen krijgen, vervalt dit voordeel. Dit betekent dat bedrijven gedwongen worden extra mestopslag te realiseren.

Geurbeleid

Ruimtelijke scheiding is één van de manieren om te voldoen aan het uitgangspunt dat een veehouderijbedrijf geen geurhinder mag veroorzaken of dat deze hinder in voldoende mate moet worden beperkt. Hiervoor is de Richtlijn “Veehouderij en stankhinder 1996” opgesteld. In deze Richtlijn zijn normen vastgesteld per diercategorie (MVE). Op basis van het aantal MVE wordt bepaald hoe ver het emissiepunt van de stal verwijderd moet zijn van een object van derden. De indeling van woningen of objecten van derden was ook beschreven in de Richtlijn. Hierbij werd onderscheid gemaakt in vier categorieën. Deze categorie indeling is echter tijdens een Raad van State procedure ongeldig verklaard. Voor de categorie indeling wordt daarom op dit moment terug gevallen op de Brochure Veehouderij en Stankhinder uit 1985.

Ammoniakbeleid

Het huidige ammoniakbeleid is vooral gericht op het terugdringen van ammoniakemissies door het toepassen van emissiereducerende maatregelen. Daarnaast wordt er ter bescherming van de kwetsbare natuur een aanvullend zoneringsbeleid gevoerd. De Wet Ammoniak en Veehouderij vormt de uitwerking van dit aanvullend beleid. De kwetsbare natuur wordt in deze aangemerkt als voor verzuring gevoelige gebieden. Dit zijn bossen met een oppervlakte van meer dan 5 hectare die tevens in de EHS liggen. Binnen een kwetsbaar gebied en een zone van 250 meter daaromheen:

- is oprichting van een veehouderij niet toegestaan
- is uitbreiding van een veehouderij met dieren slechts mogelijk binnen een gecorrigeerd emissieplafond

Het gecorrigeerd emissieplafond van een veehouderij wordt bepaald door te berekenen wat de emissie van de veehouderij zou zijn als alle dierenverblijven zouden voldoen aan de stand der techniek.

Het ammoniakbeleid vormt voor de bedrijven in het grensmaasgebied geen knelpunt omdat er maar weinig verzuringsgevoelige gebieden liggen. Door de realisatie van meer natuur in het kader van het grensmaasgebied kan het ammoniakbeleid in de toekomst wellicht wel een probleem worden. Dit geldt ook voor bedrijven die verplaatst moeten worden en daarmee wellicht wel in de buurt van een verzuringsgevoelig gebied komen te liggen.

2. Trends in de agrarische sector

[< vorige](#)[inhoudsopgave](#)[volgende >](#)

Als algemene trend in de agrarische sector zien we dat de kosten stijgen terwijl de opbrengsten achter blijven. Consequentie is dat de marge per eenheid produkt daalt. Zowel trends als externe factoren zetten ondernemers onder druk. Hierdoor vindt er een voortdurende ontwikkeling binnen de agrarische sector plaats. Daling van de marge per produkt betekent dat er voor bedrijven een viertal mogelijkheden zijn. Schaalvergroting, vergroting van de toegevoegde waarde, het opzetten van nieuwe aanverwante activiteiten of het bedrijf voortzetten in combinatie met een baan buitenshuis. Het aantal agrarische bedrijven is in Nederland in 2001 dubbel zo sterk gedaald als gemiddeld in de negentiger jaren. De daling van het aantal bedrijven betrof in 2001 5%. In Limburg daalde het aantal bedrijven in 2001 met 6%.

Trends in de twee meest voorkomende sectoren in het grensmaasgebied:

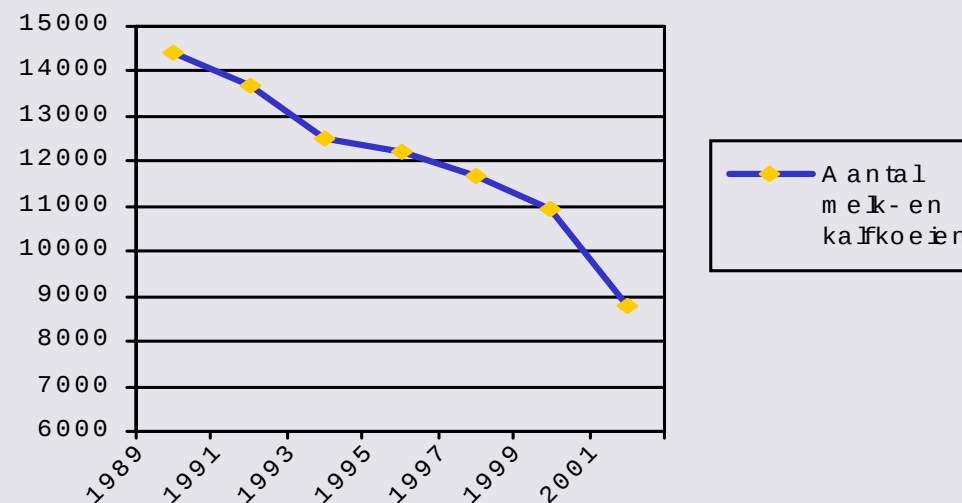
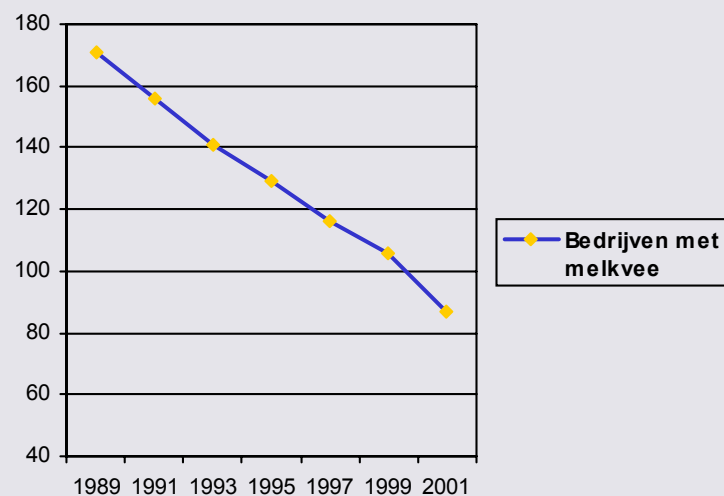
Melkveehouderij

Binnen de melkveehouderij zien we een afname van het aantal bedrijven. Dit gaat gepaard met een afname van het aantal melkkoeien aangezien de produktie per koe nog steeds stijgt en de totale melkproduktie wordt gereguleerd door het melkquotum. Deze ontwikkeling wordt versterkt door een geleidelijke verplaatsing van het quotum van Zuid Nederland naar Noord Nederland.

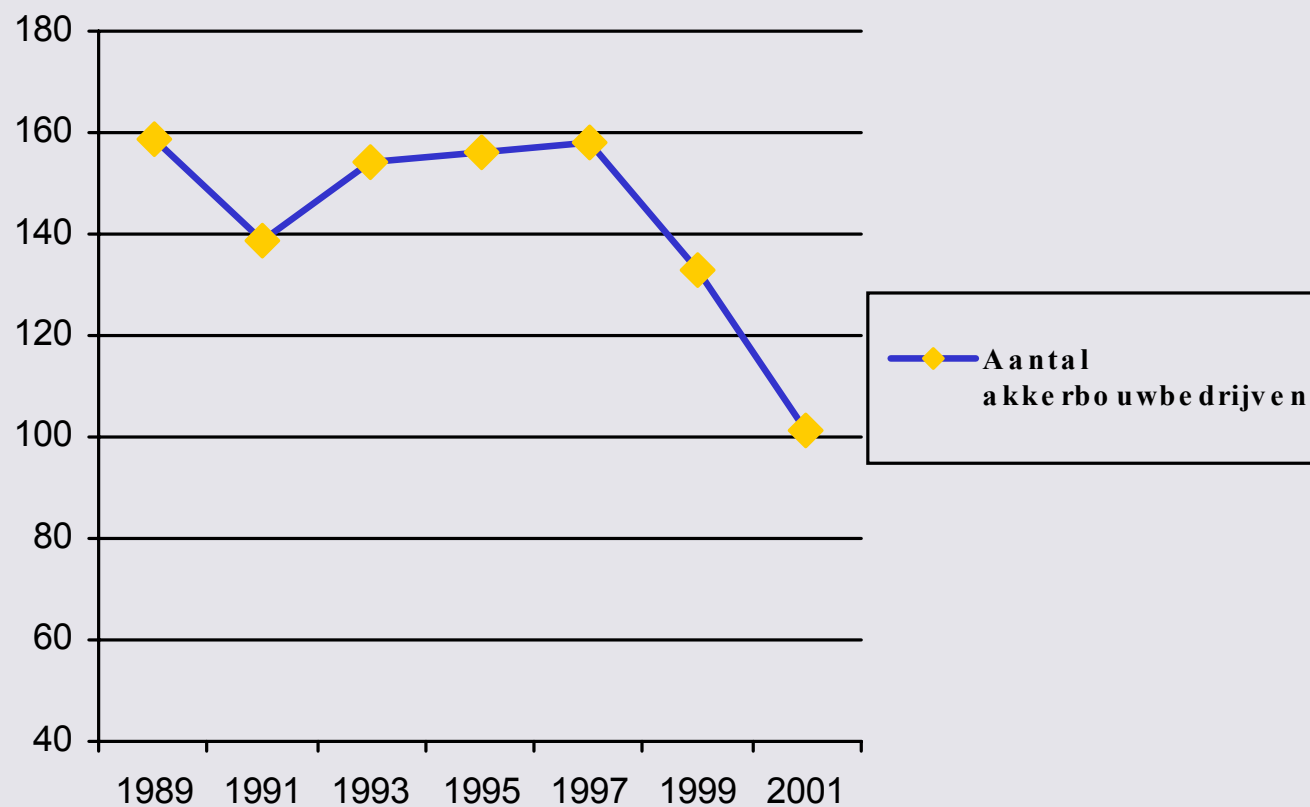
Akkerbouw

Ook binnen de akkerbouw is een sterke afname van het aantal bedrijven zichtbaar. Daarnaast wordt de akkerbouw gekenmerkt door kleinere bedrijven. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de akkerbouw tak ook bij oudere ondernemers vaak nog wordt aangehouden terwijl de veehouderij tak reeds is beëindigd. Naast het groot aantal kleinere akkerbouwers die hun activiteiten beëindigen vindt er een schaalvergroting plaats bij de grotere akkerbouwbedrijven.

Gebaseerd op het totaal aantal bedrijven met melkvee in de gemeenten Born, Echt, Maastricht, Meerssen, Stein en Susteren.

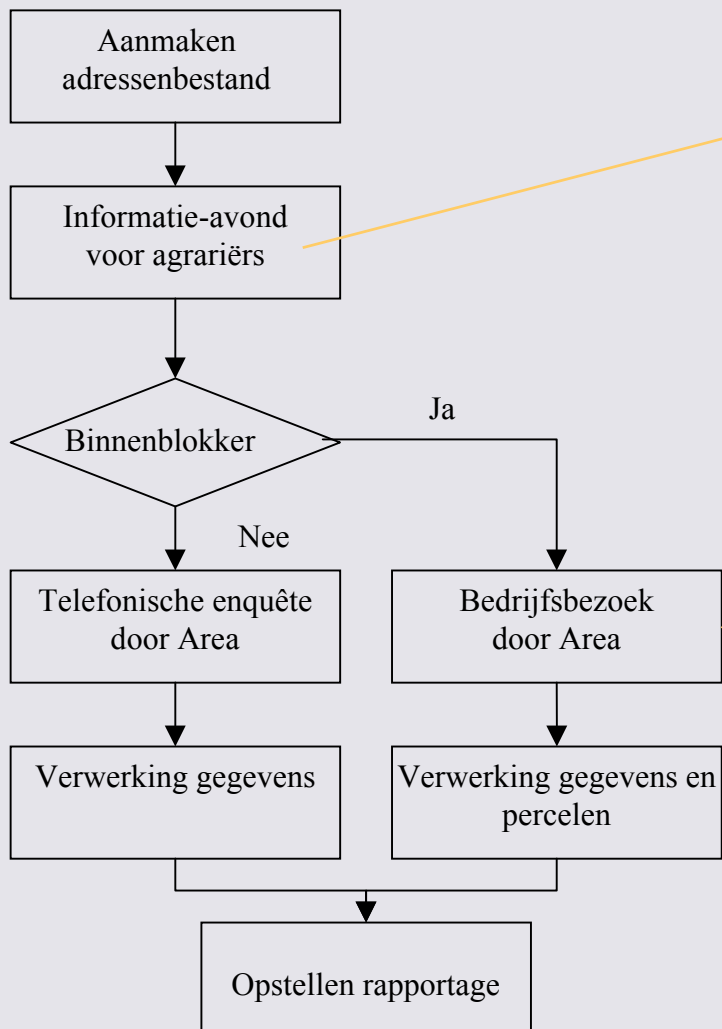
Het aantal bedrijven met melkvee is de afgelopen jaren gedaald met 49%. Het aantal melk- en kalfkoeien is de afgelopen jaren met 39% gedaald.

Een kenschets van de autonome ontwikkelingen in de agrarische sector in het grensmaasgebied

- Het aantal bedrijven in de agrarische sector neemt af.
- De omvang van de overblijvende bedrijven neemt toe.
- De totale omvang van de sector daalt.
- De behoefte aan grond neemt toe terwijl ook de grondschaarste zal toenemen. Deze grondschaarste wordt niet alleen veroorzaakt door het grensmaasproject maar ook door onttrekkingen vanuit woningbouw, industrie, wegenbouw en natuur.
- Onzekere factoren zoals de steeds veranderende wet- en regelgeving en het grensmaasproject remt de ondernemers in hun ondernemen.
- De melkveehouderij vormt een sterke sector in het grensmaasgebied. Dit zal ook zo blijven.
- Naast de melkveehouderij zullen er tevens een aantal grotere akkerbouwbedrijven blijven bestaan in het grensmaasgebied.

3. Uitvoering onderzoek

[< vorige](#)[inhoudsopgave](#)[volgende >](#)

Informatie avond

Op de informatie avond (21-10-02) waren 35 agrarische ondernemers aanwezig. Het betrof 21 binnenblokkers waarvan er 19 hebben deelgenomen aan het onderzoek. De overige 2 binnenblokkers bleken na telefonisch overleg niet bereid te zijn deel te nemen aan het onderzoek.

Uitvoering inventarisatie binnenblokkers

Uitgaande van de adressenbestanden van de LLTB en Bureau De Maaswerken zijn 55 bedrijven als binnenblokker aangeschreven. Deze binnenblokkers zijn benaderd en indien er nog sprake was van een agrarisch bedrijf door een bedrijfsadviseur van Area bezocht. In samenspraak met de bedrijfsadviseur zijn de gegevens van het onderzoek in 1999 geactualiseerd en aangevuld. Tevens zijn de percelen die de ondernemer in gebruik heeft geïnventariseerd.

Uiteindelijk zijn de gegevens verwerkt van 43 binnenblokkers.

Zie ook respons.

Onderzoek 1999

In 1999 is reeds een inventarisatie uitgevoerd onder de agrarische bedrijven in het grensmaasgebied. Naast de binnenblokkers zijn toen ook een aantal bedrijven meegenomen waarvan de bedrijfsgebouwen buiten het gebied lagen maar die veel grond in het gebied hebben liggen. In het rapport wat naar aanleiding van deze inventarisatie is opgesteld zijn de resultaten van 62 agrarische bedrijven meegenomen (binnenblokkers en een aantal buitenblokkers).

Van de 62 bedrijven die in 1999 hebben deelgenomen zijn nu 38 bedrijven nogmaals als binnenblokker bezocht. Daarnaast zijn nu 5 bedrijven bezocht die in 1999 niet hadden deelgenomen aan het onderzoek.

De 24 bedrijven die in 1999 wel zijn geïnventariseerd en bij het huidige onderzoek niet zijn meegenomen kunnen als volgt getypeerd worden:

- 6 bedrijven zijn gestopt (hebben ondernemers zelf aangegeven bij de telefonische benadering)
- 13 bedrijven zijn niet benaderd (op basis van eigen kennis was bekend dat er geen bedrijfsactiviteiten meer waren)
- 4 bedrijven konden worden aangemerkt als buitenblokker
- 1 bedrijf verleende geen medewerking

De afname van het aantal bedrijven ten opzichte van het onderzoek in 1999 kan verklaard worden door het feit dat er in 1999 ook een aantal kleine hobbybedrijven zijn meegenomen die in het effectenonderzoek buiten beschouwing zijn gelaten. In totaal zijn 47 bedrijven als binnenblokker benaderd.

Uitgangspunten

Bij de inventarisatie is een onderscheid gemaakt tussen binnenblokkers en buitenblokkers.

Binnenblokker: *Bedrijven die hun bedrijfsgebouwen in het grensmaasgebied hebben liggen*

Buitenblokker: *Bedrijven die alleen met grond in het grensmaasgebied liggen*

Respons

	Binnenblokkers	Buitenblokkers
Aantal adressen	55	137
• geen agrarische activiteiten	8	
• geen grond in grensmaasgebied		77
• niet bereikt (telefonisch)		9
	-----	-----
Totaal te inventariseren adressen	47	51
Geen medewerking verleend	4	9
	-----	-----
Werkelijk geïnventariseerd	43	42
Respons	91%	82%

De ondernemers die geen medewerking wilde verlenen gaven hiervoor als reden dat zij de noodzaak van het onderzoek niet inzagen.

In het onderzoek zijn de gegevens verwerkt van 91% van de bedrijven die met gebouwen in het grensmaasgebied liggen. De resultaten die worden genoemd in dit rapport hebben betrekking op de 91% van de bedrijven die hebben deelgenomen aan het onderzoek. Van de buitenblokkers is 73% geïnventariseerd

Tabel 1

Gemeente	akkerbouw	melkvee	vleesvee	intensieve veehouderij	overig	totaal
Maastricht	7		1			8
Meerssen	2		1			3
Stein	3	6	1			10
Sittard-Geleen	6	6		1	1	14
Susteren-Echt	2	3	2		1	8

Als uitgangspunt voor de indeling van de bedrijven naar gemeente is het locatie adres genomen.

Overzichtskaat

Januari 2003
Area Projecten

Ligging bedrijven in het grensmaasgebied

In het rapport wordt regelmatig de term NGE gebruikt. NGE is een gestandaardiseerde norm voor de berekening van de saldi per gewas (per hectare) of per dier. Hiervoor worden bruto standaard saldi (bss) berekend door de opbrengsten met bepaalde bijbehorende specifieke kosten te verminderen. De minimale omvang die een bedrijf moet hebben om ook naar de toekomst toe als volwaardig bedrijf te kunnen worden voortgezet is per bedrijf verschillend. Zo kan een oudere ondernemer zonder opvolger voldoende mogelijkheden hebben met een bedrijfsomvang van 70 NGE terwijl een jonge ondernemer veelal een bedrijf met een grotere omvang moet hebben.

Als voorbeeld is een bedrijf met een omvang van 90 NGE hieronder getypeerd:

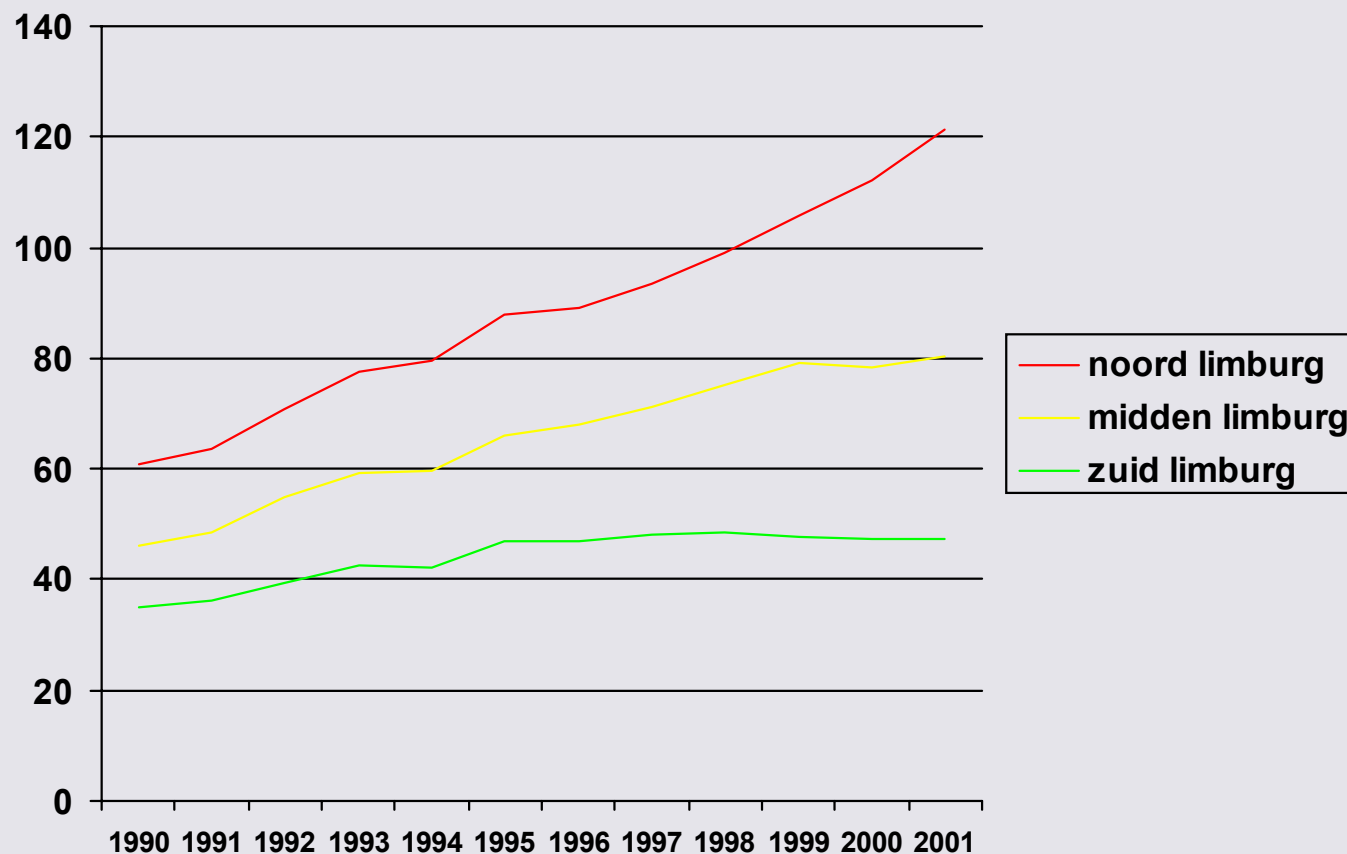
- Melkveebedrijf met circa 45 melkkoeien en bijbehorend jongvee en voederareaal
- Akkerbouwbedrijf met bijvoorbeeld 11 ha aardappelen, 11 ha suikerbieten, 11 ha tarwe, 11 ha wortelen en 14 ha snijmaïs.

De NGE-normering is gebaseerd op bruto saldi van de agrarische produkten op een bedrijf. Inkomsten uit verbrede landbouwactiviteiten (bijvoorbeeld huisverkoop, verwerking van eigen produkten of agrotourisme) kunnen hierin niet worden meegenomen.

5. NGE normering

[< vorige](#)[inhoudsopgave](#)[volgende >](#)

De gemiddelde omvang van de bedrijven in noord-, midden- en zuid limburg is weergegeven in onderstaande grafiek. De gemiddelde omvang van de bedrijven in Nederland bedraagt 80 NGE. In het grensmaasgebied bedraagt de gemiddelde omvang van de geïnventariseerde bedrijven 86 NGE.

6. Resultaten binnenblokkers

[◀ vorige](#)[inhoudsopgave](#)[volgende ▶](#)

De resultaten op de volgende sheets hebben betrekking op de 43 geïnterviewde binnenblokkers.

Per bedrijf is een hoofdsector vastgesteld. De hoofdsector van de binnenblokkers is weergegeven in onderstaand overzicht. Per sector waarin 5 of meer bedrijven werkzaam zijn is de gemiddelde omvang in NGE aangegeven.

Tabel 2

Hoofdsector van de bedrijven	Aantal bedrijven	Gemiddelde omvang per sector In het grensmaasgebied
Akkerbouw	20	45
Melkveehouderij	15	166
Vleesveehouderij	5	23
Vollegrondstuintbouw	2	
Varkenshouderij	1	

De gemiddelde omvang van akkerbouwbedrijven in Limburg bedraagt 38 NGE en in Nederland 67 NGE. Voor de melkveehouderij is m..b.t. de omvang gekeken naar het aantal melkkoeien per bedrijf. Gemiddeld in Nederland zijn dit 45 melkkoeien. Het gemiddeld aantal melkkoeien in het grensmaasgebied bedraagt 75 melkkoeien.

De akkerbouw en vleesveehouderij kenmerkt zich door gemiddeld kleine bedrijven. Bij de melkveehouderij daarentegen is gemiddeld sprake van een grote bedrijfsomvang.

Inkomen

- Op 24 bedrijven zijn één of meerdere ondernemers voor hun totale inkomen afhankelijk van het agrarische bedrijf. Deze bedrijven kunnen worden aangemerkt als zogenaamde hoofdsberoepsbedrijven.
- Van de 24 bedrijven waar één of meerdere ondernemers voor hun totale inkomen afhankelijk zijn van het agrarische bedrijf is de omvang op 15 bedrijven groter dan 100 NGE. Het betreft dus met name de grotere bedrijven die voor hun inkomen volledig afhankelijk zijn van het agrarische bedrijf.

Leeftijd

Bij de vaststelling van de leeftijd van de ondernemers is uitgegaan van de leeftijd van de jongste ondernemer.

Tabel 3

Leeftijdscategorie	Grootte klasse in NGE's						Totaal
	<=40	40-70	70-100	100-150	150-200	>200	
<=40 jaar	2	2	1	6	2	2	15
40-55 jaar	8			1	1	2	12
55-65 jaar	5	1	1	1		1	9
>65 jaar	7						7
Totaal	22	3	2	8	3	5	43

Ruim de helft van de bedrijven is kleiner dan 40 NGE. Van deze groep bedrijven zijn bijna alle ondernemers ouder dan 40 jaar.

In totaal is op 15 bedrijven de jongste ondernemer jonger dan 40 jaar. Hiervan hebben 10 ondernemers een bedrijf met een omvang van meer dan 100 NGE.

Aan de bedrijven waar de jongste ondernemer ouder is dan 40 jaar is gevraagd of er een bedrijfsopvolger op het bedrijf te verwachten is. Gevraagd is of het bedrijf wel of geen opvolger heeft, of dat de opvolging nog onbekend is. De resultaten zijn in onderstaande tabel weergegeven.

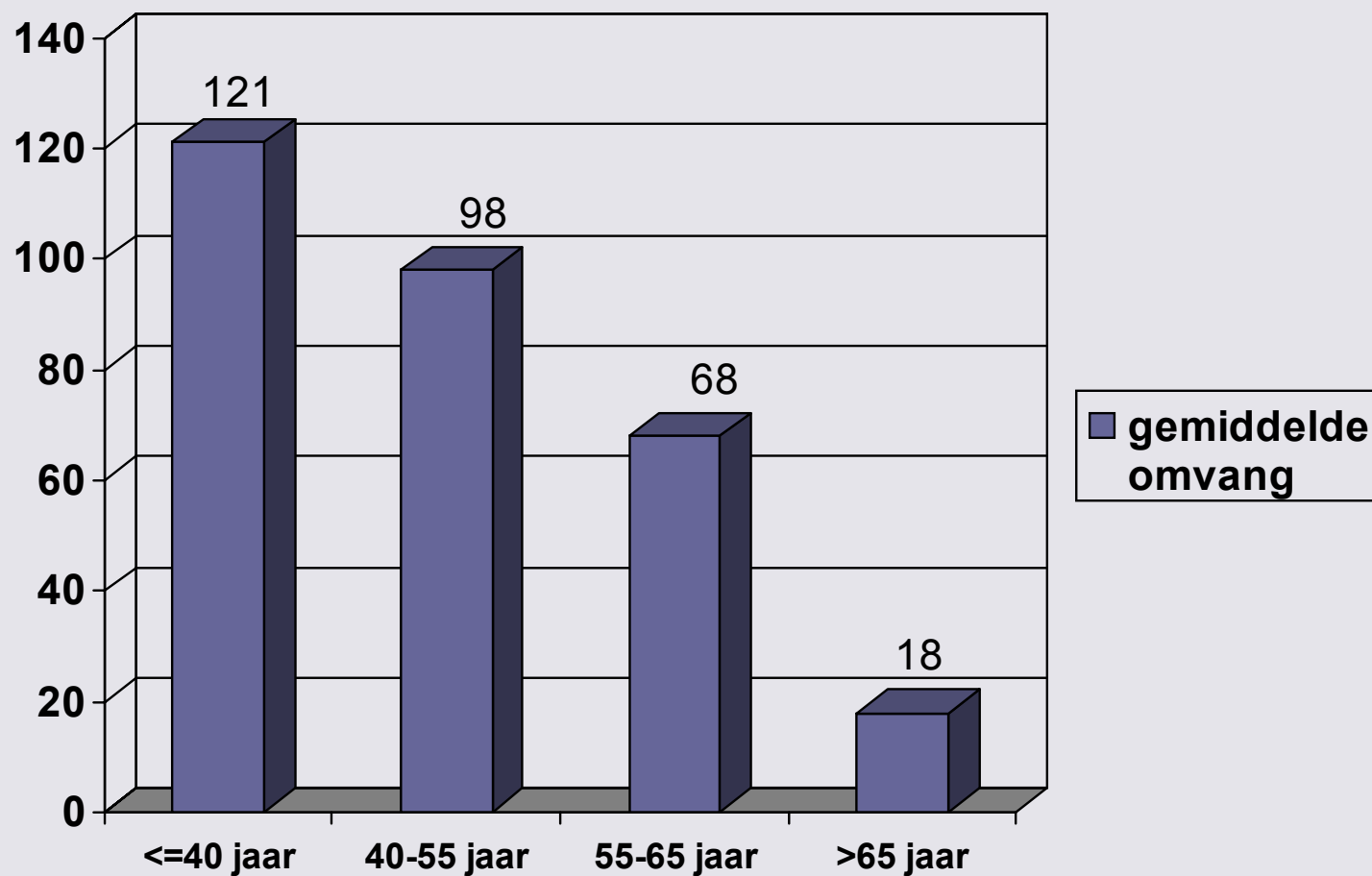
Tabel 4

Aantal bedrijven waar de jongste ondernemer 40 jaar of ouder is	28
% bedrijven met opvolger	39%
% bedrijven zonder opvolger	32%
% bedrijven opvolging onbekend	29%

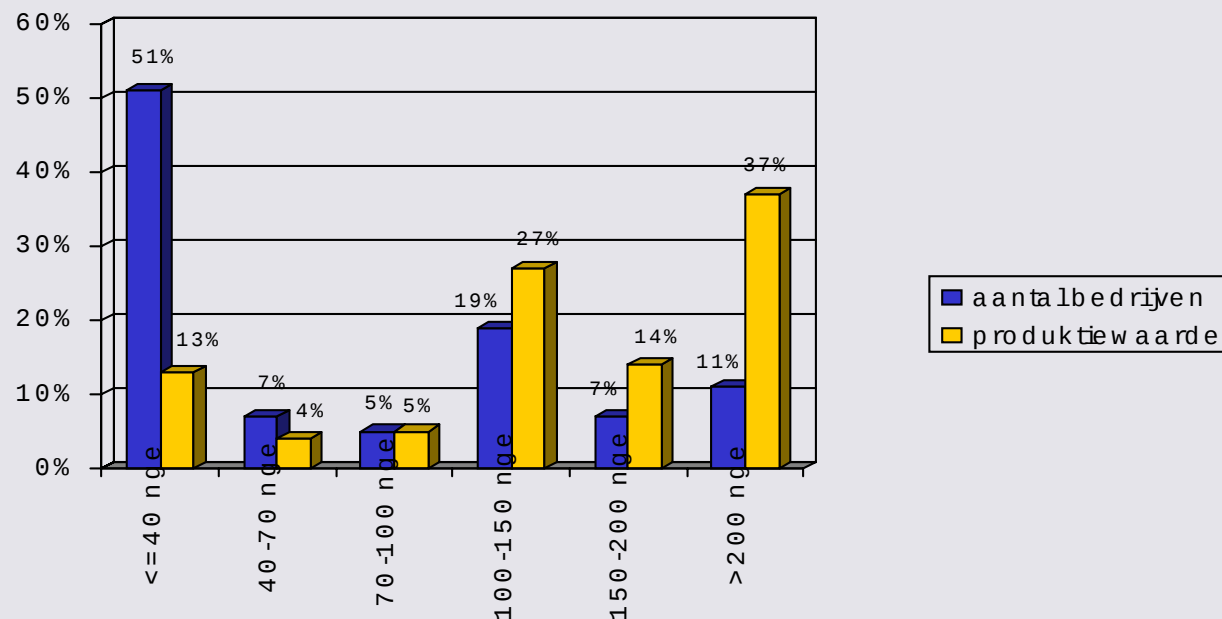
Continuïteit van de bedrijven:

- 28% van de ondernemers is jonger dan 40 jaar → continuïteit op basis van leeftijd gegarandeerd
- Op 72% van de bedrijven is de jongste ondernemer ouder dan 40 jaar. Van deze bedrijven heeft 39% een opvolger.

Gebaseerd op het aantal NGE per bedrijf is in onderstaande grafiek de huidige omvang gerelateerd aan de leeftijd van de jongste ondernemer.

In onderstaande grafiek is het aantal bedrijven gekoppeld aan de productiewaarde die deze bedrijven realiseren. De productiewaarde is gebaseerd op het aantal NGE per bedrijf.

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat 18% van de bedrijven meer dan de helft van de totale productiewaarde produceren.

- Op 15 bedrijven is de melkveehouderij de hoofdsector
- Het betreft gemiddeld grotere bedrijven. 12 Bedrijven hebben een omvang van meer dan 100 NGE.
- Op de melkveebedrijven zijn relatief jonge ondernemers werkzaam. Van de 15 melkveehouders is op 12 bedrijven de jongste ondernemer jonger dan 50 jaar.
- De ontwikkelingsrichting van de melkveehouders kan als volgt worden aangegeven:
 - 4 ondernemers geven aan dat ze hun activiteiten willen uitbreiden
 - deze bedrijven zijn alle vier groter dan 140 NGE, 3 ondernemers zijn jonger dan 40 jaar
 - 2 bedrijven hebben grond in één of meerdere effecten liggen. Het betreft bij beide bedrijven ongeveer 4% van de totale oppervlakte
 - 4 ondernemers geven aan dat de omvang zal stabiliseren
 - van deze bedrijven zijn er twee groter dan 140 NGE, 2 ondernemers zijn jonger dan 40 jaar
 - in totaal 9 ondernemers zouden hun activiteiten willen verplaatsen. Een tweetal ondernemers wil dit doen in combinatie met stabilisering van de omvang.
- In totaal hebben de melkveehouders 735 hectares grond in gebruik. Hiervan ligt ruim 200 hectares in één of meerdere ingrepen.

- Op 20 bedrijven is de akkerbouw de hoofdsector.
- Het betreft met name kleinere bedrijven. 14 Bedrijven hebben een omvang van minder dan 40 NGE. Een drietal akkerbouwbedrijven heeft een omvang van meer dan 100 NGE.
- De gemiddelde leeftijd van de akkerbouwers is hoger dan bij de melkveehouders. Op 13 akkerbouwbedrijven is de jongste ondernemer ouder dan 50 jaar.
- De ontwikkelingsrichting van de akkerbouwers kan als volgt worden aangegeven:
 - 2 ondernemers geven aan dat ze hun activiteiten willen uitbreiden
 - beide bedrijven zijn kleiner dan 40 NGE
 - beide ondernemers zijn rond de 50 jaar en geven aan dat ze een opvolger hebben
 - 3 ondernemers geven aan dat de omvang zal stabiliseren
 - 6 ondernemers geven aan dat er sprake zal zijn met een gedeeltelijke afbouw van de activiteiten
 - 3 ondernemers geven aan dat het bedrijf geheel zal worden afgebouwd
 - in totaal 3 ondernemers zouden hun activiteiten willen verplaatsen. Eén ondernemer wil dit doen in combinatie met een uitbreiding van activiteiten. Eén ondernemer wil dit doen in combinatie met de afbouw van een gedeelte van het bedrijf.
- In totaal hebben de akkerbouwers ruim 600 hectares grond in gebruik. Hiervan ligt nagenoeg 220 hectares in één of meerdere ingrepen.

- De 5 vleesveehouderijbedrijven zijn allemaal kleiner dan 40 NGE. In totaal hebben zij ruim 85 hectares grond in gebruik waarvan ruim 40 hectares in één of meerdere ingrepen liggen. De leeftijd van de ondernemers varieert tussen de 30 jaar en 70 jaar. Eén vleesveehouder wil de activiteiten uitbreiden, één wil in omvang stabiliseren en drie ondernemers willen de activiteiten afbouwen of beëindigen.
- De twee vollegrondstuinbouwbedrijven hebben nagenoeg 60 hectares grond in gebruik. Hiervan ligt 6 hectares in één of meerdere ingrepen. Het betreft één oudere en één jongere ondernemer.
- De varkenshouder wil graag stabiliseren in omvang en heeft slechts 1 hectare grond in gebruik.

Aan de ondernemers is gevraagd in welke richting het bedrijf zich de komende jaren zal ontwikkelen. De belangrijkste ontwikkelingsrichtingen zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 5

Bedrijfsontwikkeling	Aantal bedrijven	% bedrijven
Uitbreiding activiteiten	8	19%
Stabilisatie omvang	9	21%
Gedeeltelijke afbouw activiteiten	11	26%
Totale afbouw activiteiten	5	12%
Verplaatsen activiteiten	13	30%

Naast bovenstaande ontwikkelingsrichtingen heeft een aantal ondernemers aangegeven dat de bedrijfsomvang zal dalen als gevolg van de grensmaasplannen.

Op 3 bedrijven is de ontwikkelingsrichting verplaatsing gecombineerd met een andere ontwikkelingsrichting.

Uitbreiding activiteiten

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

De 8 ondernemers die aangeven dat ze hun activiteiten willen uitbreiden kunnen als volgt getypeerd worden:

Verdeling over sectoren:

- Melkveehouderij: 4 bedrijven
- Akkerbouw: 3 bedrijven
- Vleesveehouderij: 1 bedrijf

Verdeling naar omvang:

- 3 bedrijven zijn kleiner dan 40 NGE
- 5 bedrijven zijn groter dan 100 NGE

Hoe wordt de uitbreiding gerealiseerd:

- aankoop produktierechten: 7 bedrijven
- aankoop van grond: 3 bedrijven
- pacht van grond: 4 bedrijven

Leeftijd van de ondernemers:

- 4 ondernemers zijn jonger dan 40 jaar

De ondernemers die aangeven dat ze hun activiteiten willen uitbreiden bewerken op dit moment ongeveer 432 hectares grond. 5 Bedrijven hebben grond in één of meerdere ingrepen van het voorkeursalternatief liggen. Het betreft in totaal bijna 100 hectares waarvan slechts 1,5 ha in eigendom is.

Stabilisatie activiteiten

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

De 9 ondernemers die aangeven dat ze in bedrijfsomvang willen stabiliseren kunnen als volgt getypeerd worden:

Verdeling over sectoren:

- Akkerbouw: 3 bedrijven
- Melkveehouderij: 4 bedrijven
- Varkenshouderij: 1 bedrijf
- Vleesveehouderij: 1 bedrijf

Verdeling naar omvang:

- 5 bedrijven zijn kleiner dan 40 NGE
- 1 bedrijf heeft een omvang tussen 70 en 100 NGE
- 3 bedrijven zijn groter dan 100 NGE

Als reden voor stabilisatie van de omvang wordt aangegeven dat de omvang voldoende is of dat er sprake is van een hogere leeftijd van de ondernemers en er geen opvolging is.

Leeftijd van de ondernemers:

- 2 ondernemers zijn jonger dan 40 jaar
- 4 ondernemers zijn tussen de 40 en 60 jaar
- 3 ondernemers zijn ouder dan 65 jaar

De bedrijven die hun activiteiten willen stabiliseren bewerken op dit moment ruim 200 hectares grond. 7 Bedrijven hebben grond in één of meerdere ingrepen liggen. Het betreft in totaal ongeveer 66 hectare grond. Hiervan is 33 ha in eigendom van de ondernemers.

De 16 ondernemers die aangeven dat ze hun bedrijf willen afbouwen of beëindigen kunnen als volgt worden getypeerd:

Verdeling over sectoren:

- Akkerbouw: 12 bedrijven
- Melkveehouderij: 1 bedrijf
- Vleesveehouderij: 3 bedrijven

Verdeling naar omvang:

- 11 bedrijven zijn kleiner dan 40 NGE
- 3 bedrijven hebben een omvang tussen 40 en 70 NGE
- 2 bedrijf is groter dan 100 NGE

Leeftijd van de ondernemers:

- 2 ondernemers zijn jonger dan 40 jaar
- 8 ondernemers zijn tussen de 40 en 60 jaar
- 6 ondernemers zijn ouder dan 60 jaar

De ondernemers die hebben aangegeven dat ze gaan afbouwen of beëindigen bewerken op dit moment ruim 425 hectares grond. In totaal ligt ruim 130 hectares in één of meerdere ingrepen. Hiervan is 35 ha in eigendom van de ondernemers.

13 Ondernemers geven aan dat ze hun activiteiten willen verplaatsen. Deze bedrijven kunnen als volgt worden getypeerd:

Verdeling over sectoren:

- Akkerbouw: 3 bedrijven
- Melkveehouderij: 9 bedrijven
- Vollegrondstuinbouw: 1 bedrijf

Verdeling naar omvang:

- 4 bedrijven zijn kleiner dan 40 NGE
- 1 bedrijf heeft een omvang tussen 70 en 100 NGE
- 4 bedrijven hebben een omvang tussen 100 en 150 NGE
- 4 bedrijven zijn groter dan 150 NGE

Leeftijd van de ondernemers:

- 5 ondernemers zijn jonger dan 40 jaar
- 8 ondernemers zijn tussen de 40 en 60 jaar

De ondernemers die willen verplaatsen blijven het liefst in de regio. Een tweetal ondernemers geeft aan ook buiten Nederland een nieuwe locatie te willen zoeken.

De ondernemers die hebben aangegeven dat ze willen verplaatsen bewerken op dit moment ruim 575 hectares grond. In totaal ligt ongeveer 220 hectares in één of meerdere ingrepen. Hiervan is ruim 100 ha in eigendom van de ondernemers.

Verdiepings- en verbredingsactiviteiten

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

Tabel 6

Verbredings- en verdiepingsactiviteiten	Aanwezig	Nieuw op te zetten activiteit
Toerisme		9
Vergroting toegevoegde waarde	13	1
Natuurbeheer	3	19
Zorgactiviteiten		1

Bij het opzetten van toeristische activiteiten bestaat met name interesse voor het opzetten van een boerderijcamping of appartementen. Bij 3 van de 9 bedrijven die iets met agrotouristische activiteiten willen gaan doen ligt meer dan de helft van de grond in één of meerdere ingrepen. De mogelijkheden voor het opzetten van toeristische activiteiten zijn duidelijk omschreven in het POL. Belangrijk is om in het POL grensmaas de gebieden aan te wijzen waar men toeristische activiteiten wil stimuleren.

Bij vergroting van de toegevoegde waarde wordt met name huisverkoop bedoeld.

Bij natuurbeheer is met name belangstelling voor het afsluiten van beheersovereenkomsten.

De belangstelling voor verbredings- en verdiepingsactiviteiten is verspreid over het hele gebied.

Aan de ondernemers is gevraagd of er belangstelling is om natuur zelf te ontwikkelen of te beheren. De interesse voor verschillende soorten natuurbeheer is weergegeven in onderstaande tabel. In totaal hebben 33 ondernemers interesse om iets met natuurbeheer te doen.

Tabel 7

Mogelijkheden voor natuurbeheer	Aantal bedrijven
Inscharen van vee	21
Onderhoud bos en natuurgebieden	4
Onderhoud landschapselementen	3
Extensief beheer	2
Bermbeheer	1
Weet nog niet welke vorm	7

Een duidelijke voorwaarde die ondernemers stellen aan bovengenoemde mogelijkheden voor natuurbeheer is dat hier marktconforme vergoedingen tegenover staan.

Een tiental ondernemers verwacht geen overlast te ondervinden van de nieuwe natuur die wordt gerealiseerd. 22 Ondernemers daarentegen verwachten wel overlast te krijgen van de nieuwe natuur. Door deze ondernemers wordt met name gewezen op de wildschade die toe zal nemen (met name ganzen, kraaien en roeken). De ondernemers die dit aangeven willen eventueel wel zelf natuur realiseren. Tevens wordt een aantal malen zwerfvuil genoemd als knelpunt bij de realisatie van meer natuur.

Ammoniak

Op één veehouderijbedrijf vormt de ammoniakuitstoot door de ligging nabij een verzuringsgevoelig gebied een knelpunt. Het bedrijf heeft een omvang van ruim 90 NGE en ligt niet in een kern.

Geurcirkel

Op drie veehouderijbedrijven vormt de stankcirkel een knelpunt. Op twee bedrijven wordt dit veroorzaakt door de ligging nabij een categorie 1 object terwijl één bedrijf nabij een categorie 2 object ligt.

Bestemmingsplan

Beperking door het bestemmingsplan heeft betrekking op:

- bestemming op de omgeving: 14 bedrijven
- bestemming op de cultuurgrond: 16 bedrijven
- ligging van het bouwblok: 2 bedrijven
- omvang van het bouwblok: 2 bedrijven

Leegstaande gebouwen

Op 8 bedrijven zijn leegstaande gebouwen aanwezig. 4 Bedrijven zien mogelijkheden om deze leegstaande gebouwen te hergebruiken. Bij deze bedrijven betreft het o.a. oude niet meer in gebruik zijnde stallen waar weer een economische functie voor wordt gezocht. Alle 4 de ondernemers denken hierbij aan agrotouristisch gebruik. Twee bedrijven hebben een omvang van meer dan 60 NGE.

Nutsvoorzieningen

Op 4 bedrijven vormen één of meerdere nutsvoorzieningen een knelpunt. Op één bedrijf vormt de elektriciteit een beperking terwijl op 3 bedrijven de riolering een beperking vormt.

Verkaveling

De verkaveling in het grensmaasgebied is slecht. Bij de inventarisatie van de percelen bleek dat veel ondernemers over heel veel kleine kavels beschikken. Toch hebben weinig ondernemers goede verwachtingen van een ruilverkaveling / landinrichting. Gemiddeld zijn er 20 percelen per bedrijf aanwezig. Het minimaal aantal percelen per bedrijf is twee en het maximale aantal percelen bedraagt 97.

De gemiddelde omvang van de kavels in het grensmaasgebied bedraagt 1,6 hectares.

Belangrijkste verschillen met het onderzoek in 1999

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

In onderstaande opsomming zijn kort de belangrijkste verschillen aangegeven tussen de resultaten van het effectenonderzoek en het onderzoek dat in 1999 heeft plaatsgevonden. In 1999 zijn 62 bedrijven geïnventariseerd en aan het huidige effectenonderzoek hebben 43 bedrijven deelgenomen.

- De gemiddelde omvang van melkveehouderijbedrijven is t.o.v. 1999 met 5% gedaald
- % jonge ondernemers is hetzelfde gebleven
- Het aantal bedrijven met een omvang van meer dan 100 NGE is met 6% toegenomen t.o.v. 1999
- Het percentage opvolgers bij ondernemers ouder dan 40 jaar is toegenomen met 17% t.o.v. 1999
- Kijkende naar de ontwikkelingsrichtingen van de bedrijven zien we t.o.v. 1999 een aantal verschillen:
 - het percentage uitbreiders is toegenomen met 9%
 - het percentage bedrijven die in omvang stabiliseren is met 4% toegenomen
 - het percentage bedrijven dat hun activiteiten wil afbouwen of beëindigen is gedaald met 6%
- Het aantal verplaatsers is met 6% toegenomen
- De interesse voor het opzetten van verbredings- of verdiepingsactiviteiten is ook bij het effectenonderzoek nog steeds aanwezig.
- De knelpunten zijn t.o.v. 1999 nagenoeg hetzelfde gebleven. Met name het bestemmingsplan en de verkaveling vormen op bedrijven een knelpunt.
- In 1999 is 1389 ha grond in het grensmaasgebied geïnventariseerd t.o.v. 1373 ha in 2002.

Effecten VKA Grensmaas

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

Uitgangspunten:

Totale oppervlakte van het grensmaasgebied (tussen Maas en Kanaal) is 3.316 hectare. De verdeling van deze oppervlakte naar functies kan als volgt worden weergegeven:

- **landbouw: 2374 ha waarvan 28 ha boomgaard, 1075 ha akkerbouw en 1271 ha grasland**
- **bebouwing en infrastructuur: ca 597 ha**
- **natuur: ca 263 ha**
- **water: ca 81 ha**

Van de 43 geïnterviewde binnenblokkers zijn de percelen in het grensmaasgebied gedigitaliseerd. Op basis hiervan kunnen een aantal verdiepingsslagen worden gemaakt. Bij de inventarisatie van de percelen kwam duidelijk naar voren hoe complex de verkaveling in het grensmaasgebied in elkaar zit. Er is bij veel ondernemers sprake van onderlinge ruil van percelen.

In totaal is bij de geïnterviewde bedrijven 1373 hectares grond in beeld gebracht. Hiervan ligt 1035 ha tussen Maas en Kanaal (44% van de landbouwgrond tussen Maas en Kanaal is dus geïnterviewd bij de binnenblokkers).

Er liggen geen gebouwen van de geïnterviewde bedrijven in één of meerdere ingrepen van het grensmaasproject.

Voor het VKA (excl. Roosteren, PP Meers en ON Roosteren) is in onderstaande tabel aangegeven wat de totale oppervlakte per ingreep is en welk areaal hiervan is geïnventariseerd.

Tabel 8

Ingreep	Totaal areaal	Geïnventariseerd areaal	Percentage
Opvulling en onvergraven natuur	317	122	38%
Dekgrond berging	283	121	43%
Deklaag verwijdering	17	8	47%
Stroomgeul	312	151	48%
Weerdverlaging	142	68	48%

Gemiddeld is tussen de 40% en 50% van de grond die in een ingreep valt geïnventariseerd bij de binnenblokkers.

Van de geïnventariseerde percelen die in één of meerdere ingrepen liggen wordt in onderstaande tabel aangegeven wat de gebruiksstatus is van deze grond. Niet alle ondernemers wilde de eigendomsstatus van hun gronden kenbaar maken.

Tabel 9

Ingreep	Totaal areaal geïnventariseerd	Eigendom (ha)	Langdurige pacht (ha)	Kortdurende pacht (ha)	Niet bekend
Aanvulling of onvergraven natuur	122	35,6	32,9	24,7	28,8
Dekgrond berging	121	31,9	36,02	20,9	32
Deklaag verwijdering	8		7,1	0,4	0,5
Stroomgeul	151	49,8	23,5	46	31,7
Weerdverlaging	68	26,2	10,4	14,5	16,9

Van de 43 geïnventariseerde bedrijven hebben er 35 grond in één of meerdere ingrepen liggen. Van deze 35 bedrijven is in onderstaande tabel aangegeven welke oppervlakte grond t.o.v. hun totale areaal in één of meerdere ingrepen ligt.

Tabel 10

% grond in één of meerdere ingrepen	Aantal bedrijven
<10%	6
10-20%	7
20-30%	1
30-40%	4
40-50%	7
50-60%	6
60-70%	1
70-80%	1
80-90%	0
90-100%	2

10 Bedrijven hebben meer dan 50% van hun grond in één of meerdere ingrepen liggen.

De effecten van het grensmaasproject kunnen per sector verschillen. Als algemeen knelpunt kan de kwaliteit van gronden langs de Maas worden genoemd. Deze gronden worden namelijk gekenmerkt door een goede kwaliteit en vruchtbaarheid. Tevens is er langs de Maas altijd sprake van warmere gronden die vroeger in het seizoen bewerkbaar zijn.

In onderstaande tabel is per sector aangegeven welk percentage van de grond in één of meerdere ingrepen ligt. De bedrijven zijn ingedeeld naar hoofdsector.

Tabel 11

Hoofdsector	% van de grond in één of meerdere ingrepen				
	<10%	10-25%	25-50%	50-75%	75-100%
Akkerbouw	2	6	5	3	1
Melkveehouderij	4		6	3	
Vleesveehouderij			1	2	1
Vollegrondstuintbouw		1			
Varkenshouderij					

Voor de melkveehouderij is de beschikking over grond en met name een goede en ruime huiskavel van belang. De 13 melkveehouderij bedrijven met grond in één of meerdere ingrepen worden in deze sheet verder uitgediept.

Tabel 12

Ontwikkelingsrichting	% van de grond in één of meerdere ingrepen				
	<10%	10-25%	25-50%	50-75%	75-100%
Uitbreiding	2 bedrijven				
Omvang gelijk	2 bedrijven		1 bedrijf	1 bedrijf	
Afbouw / beëindiging					
Verplaatsen	1 bedrijf		5 bedrijven	3 bedrijven	

De ontwikkelingsrichting verplaatsing is vaker genoemd in combinatie met een andere ontwikkelingsrichting. Bij verplaatsing is het van belang welke oppervlakte die de ondernemers gebruiken in eigendom of pacht is. Van de 9 melkveehouders die willen verplaatsen hebben 4 bedrijven meer dan de helft van hun grond in eigendom.

In onderstaande tabel is voor de bedrijven met als hoofdsector akkerbouw bekeken in welke mate deze bedrijven met hun grond in één of meerdere ingrepen vallen. In totaal hebben 17 akkerbouwers grond in één of meerdere ingrepen liggen. Hieraan is in onderstaande tabel de ontwikkelingsrichting gekoppeld.

Tabel 13

Ontwikkelingsrichting	% van de grond in één of meerdere ingrepen				
	<10%	10-25%	25-50%	50-75%	75-100%
Uitbreiding		1		1	
Omvang gelijk	1	1			
Afbouw / beëindiging	1	3	4	2	1
Verplaatsen		1	1		1

De ontwikkelingsrichting verplaatsing is vaker genoemd in combinatie met een andere ontwikkelingsrichting.

In onderstaande tabel is voor de 35 bedrijven met grond in het grensmaasgebied per leeftijdscategorie aangegeven wat het verwachte grondverlies is.

Tabel 14

Leeftijdscategorie	Aantal bedrijven	Totale huidige oppervlakte	Oppervlakte in grensmaasgebied	% grondverlies
<=40 jaar	14	669	237	35%
40-55 jaar	9	300	137	46%
55-65 jaar	8	243	80	33%
>65 jaar	4	46	16	35%

De grondonttrekking is redelijk gelijkmatig over de leeftijdscategorieën verdeeld. Behalve de leeftijdscategorie 40-55 jaar, deze springt er met 46% bovenuit.

In onderstaande tabel is voor de 35 bedrijven met grond in het grensmaasgebied per omvangscategorie aangegeven wat het verwachte grondverlies is.

Tabel 15

Omvangscategorie	Aantal bedrijven	Totale huidige oppervlakte	Oppervlakte in grensmaasgebied	% grondverlies
<40 nge	17	300	103	34%
40-70 nge	3	100	59	59%
70-100 nge	1	32	19	59%
100-150 nge	6	281	79	28%
150-200 nge	3	172	51	30%
>200 jaar	5	375	161	43%

De meeste grondonttrekkingen vinden plaats bij bedrijven met een omvang tussen de 40 en 100 NGE.

7. Resultaten buitenblokkers

[◀ vorige](#)[inhoudsopgave](#)[volgende ▶](#)

De resultaten op de volgende sheets hebben betrekking op de 42 geïnterviewde buitenblokkers.

Uitvoering quickscan

buitenblokkers

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

Op basis van postcodes is een lijst samengesteld van 137 potentiële buitenblokkers. Tijdens de telefonische benadering van deze 137 ondernemers bleek dat veel bedrijven geen grond in het grensmaasgebied hadden liggen. Uiteindelijk zijn aan 42 buitenblokkers een aantal vragen gesteld.

In totaal bewerken de 42 buitenblokkers ruim 1600 hectare grond. Hiervan ligt ruim 310 hectare in het grensmaasgebied (19%). Het betreft een aantal hobbymatige bedrijven (minder dan 5 ha grond). De verdeling van het percentage grond dat de buitenblokkers in het grensmaasgebied hebben liggen is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 16

% grond in het grensmaasgebied	Aantal bedrijven
< 25%	25
25-50%	3
50-75%	3
75-100%	11

De 11 bedrijven die tussen de 75% en 100% van hun gronden verliezen zijn voor het grootste deel hobbymatige bedrijven.

17 Buitenblokkers geven aan dat ze verwachten beperkt te worden in de bedrijfsvoering door de ligging van grond in het grensmaasgebied. Het is echter niet voor iedereen bekend wat de geplande ingrepen zijn op hun perceel.

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

Deel 2, toekomstbeeld en maatregelenpakket

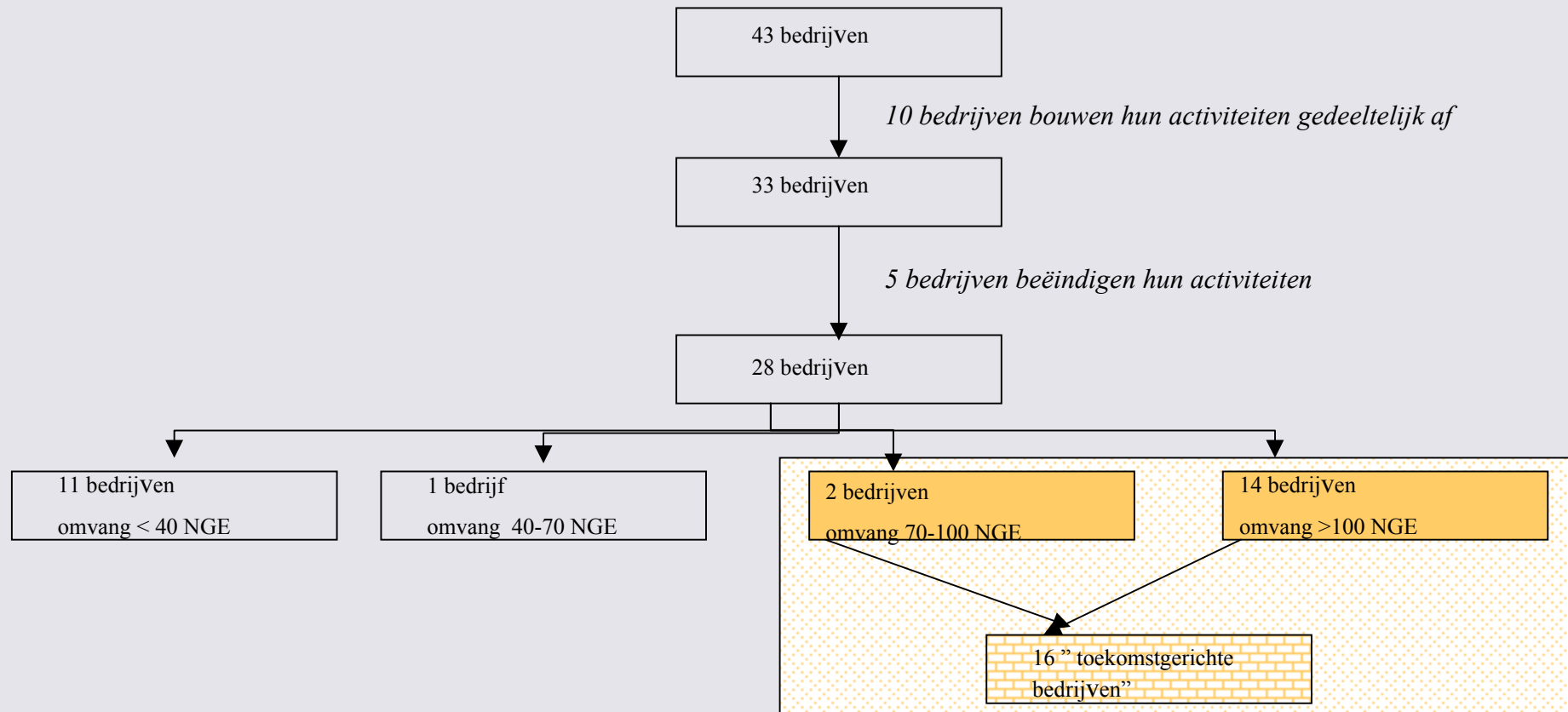
A. Toekomstbeeld

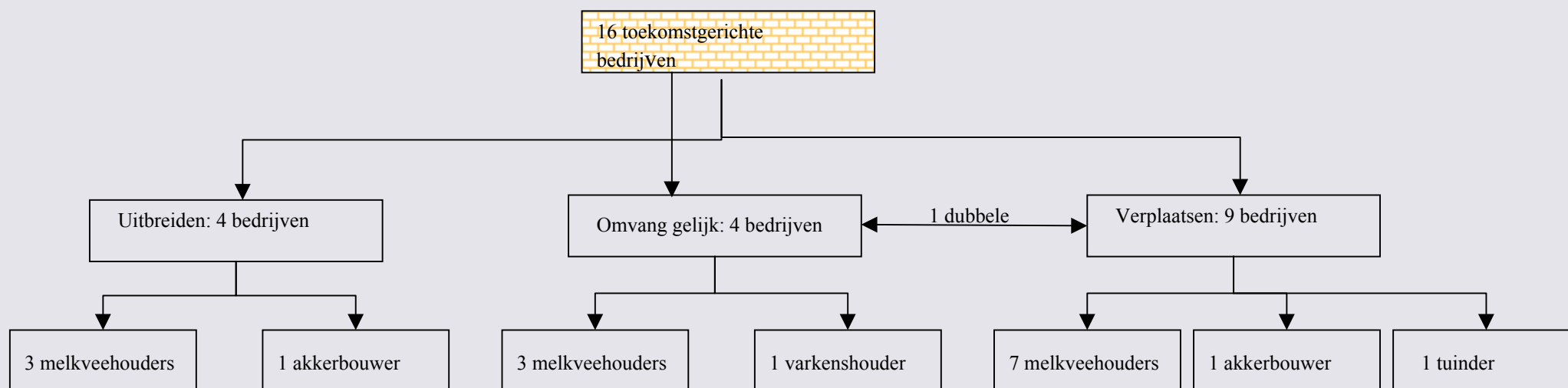
pagina 61

B. Oplossingsrichtingen en maatregelenpakket

pagina 64

Het geschetste toekomstbeeld is gebaseerd op ontwikkelingsrichtingen die door de ondernemers tijdens de inventarisatie zijn aangegeven. Het gehanteerde criteria m.b.t. een minimale omvang van toekomstgerichte bedrijven is gebaseerd op een inschatting van de onderzoekers. Hierbij is een minimale omvang van 70 NGE gehanteerd. Dit betekent niet dat men per definitie alle kleinere bedrijven als “toekomstgericht” moet uitsluiten.

Het is niet realistisch dat de 16 toekomstgerichte hoofdberoepsbedrijven zouden kunnen voortbestaan door de overname van de gronden van de beëindigers. De behoefte aan grond door de toekomstgerichte bedrijven is groter dan de vrijkomende grond. Daarnaast wordt de druk op de grondmarkt nog versterkt door onder andere uitbreidingen van woningbouw, aanleg van infrastructurele voorzieningen en de particuliere grondbezitters. Hierdoor loopt de spanning op de grondmarkt op wat leidt tot hoge prijzen.

Genoemde 16 bedrijven bewerken in totaal ruim 850 ha grond en hebben 300 hectares grond in één of meerdere ingrepen liggen. Hiervan is 100 hectares in eigendom van ondernemers. Daarnaast wordt ruim 70 hectares gebruikt op reguliere pachtbasis.

De 16 toekomstgerichte bedrijven die in voorgaande sheets zijn genoemd kunnen als volgt worden gedefinieerd.

- 2 bedrijven hebben géén grond in ingrepen volgens het VKA liggen
- 4 bedrijven hebben minder dan 15% in ingrepen volgens het VKA liggen
- de overige 10 bedrijven hebben meer dan 35% van hun grond in één of meerdere ingrepen liggen
- van deze 10 bedrijven geven 8 ondernemers aan dat ze hun activiteiten graag zouden willen verplaatsen
- kijkende naar de individuele situatie van deze bedrijven en de daarbij behorende knelpunten kan worden geconcludeerd dat verplaatsing van minimaal 3 melkveebedrijven noodzakelijk is gezien de ligging van huiskavels in ingrepen en de beperkte mogelijkheden voor het realiseren van een huiskavel in de omgeving. Anderzijds zullen een aantal bedrijven moeten verplaatsen op basis van de beschikbare ruimte die er is binnen het grensmaasgebied. Verplaatsing van bedrijven naar een nieuwe locatie binnen het grensmaasgebied is geen mogelijkheid gezien de beperkte ruimte. Het merendeel van de bedrijven wil echter wel binnen de regio te blijven.
- bij de overige 7 bedrijven zou als oplossingsrichting in eerste instantie gekeken moeten worden naar de mogelijkheden om middels kavelruil het verlies aan grond te compenseren. Blijkt verkaveling niet mogelijk dan dient er alsnog een verplaatsing te worden uitgevoerd.

B. Oplossingsrichtingen en maatregelenpakket

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

Inleiding

Het plan Grensmaas veroorzaakt voor vrijwel alle bedrijven in het Grensmaasgebied indringende vragen over de continuïteit van de bedrijfsvoering voor de middellange en lange termijn. Tweederde van de gronden worden aan de landbouw onttrokken. Dit betekent dat ook tweederde van de agrarische bedrijven zal verdwijnen.

De onduidelijkheid en onzekerheid over de plannen gedurende een groot aantal jaren wordt als emotioneel moeilijk en zelfs als beklemmend ervaren.

Sommige ondernemers voelen zich het slachtoffer van maatschappelijke wensen. Op z'n minst verwachten ondernemers dat ze op een goede manier schadeloos worden gesteld ten behoeve van de maatschappelijke wensen. Daarnaast zal er voor de bedrijven die in het gebied (buiten de kades) blijven zitten een bepaalde mate van veiligheid gegarandeerd moeten worden. Gezien de frequentie van hoog water de laatste jaren is deze veiligheid tot nu toe onvoldoende gerealiseerd.

Door de jarenlange onduidelijkheid en de planologische schaduwwerking die reeds van de plannen uitgaat is het in deze regio moeilijker om het bedrijf tijdig aan te passen aan de veranderende omstandigheden. Op een aantal bedrijven stagneert de bedrijfsontwikkeling hierdoor zelfs.

Bij onttrekking van zowel de vergraven als de onvergraven gronden moet een volledige compensatie van de inkomensmogelijkheden en kapitaalwaarden worden gerealiseerd.

1. Beschikbaarheid vervangende gronden

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

1. Beschikbaarheid vervangende gronden

Goede vergoeding voor de te onttrekken gronden zodat ondernemers met de vrijkomende middelen goed aan de slag kunnen gaan. Hierin moet de inkomensderving in de oude situatie en de opstartkosten voor de nieuwe locatie zijn inbegrepen. Van de geïnterpreteerde bedrijven kunnen er 16 worden gedefinieerd als toekomstgericht bedrijf gezien de omvang en ontwikkelingsrichting.

Voor pachtgronden zouden vervangende pachtgronden met langdurige pachtcontracten beschikbaar moeten zijn. Dit betekent dat pachtwaarde op een zodanige manier afgekocht moeten worden dat de ondernemers een alternatieve vergelijkbare inkomensbron kunnen verwerven. Gezien het zeer hoge percentage pachtgronden is dit laatste erg belangrijk.

Bovengenoemde 16 bedrijven hebben 100 hectares eigendomsgronden in één of meerdere ingrepen (volgens het VKA) liggen. Daarnaast ligt ook nog ruim 70 hectares reguliere pachtgrond in één of meerdere ingrepen. In totaal bewerken de 16 bedrijven ruim 850 hectares. Deze oppervlakte is dus minimaal nodig voor de bedrijven. Kijkende naar de noodzakelijke bedrijfsomvang naar de toekomst toe dan zal de benodigde oppervlakte stijgen. Het is niet realistisch dat deze oppervlakte binnen het grensmaasgebied gerealiseerd kan worden. Er zullen dus vooral gronden buiten het grensmaasgebied beschikbaar moeten komen.

2. Totale uitkoop bedrijven

3. Verplaatsing bedrijven

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

2. Totale uitkoop bedrijven en geen gedeeltelijke uitkoop

Voorkom versnippering en doodbloeding van bedrijven. Als enkel de benodigde grond in de maatregelen wordt aangekocht ontstaat een fatale versnippering van de grond in het gebied. Vrijwel alle bedrijven moeten een gedeelte van hun productiecapaciteit inleveren en velen hiervan zullen niet meer levensvatbaar zijn. Door gerichte aankopen c.q. het verplaatsen van gehele bedrijven wordt ruimte geschapen voor de resterende bedrijven. Aan deze bedrijven kan dan compenserende grond worden uitgegeven. In de opdracht van de aankopers dienen strikte voorwaarden hierover te worden opgenomen om dit ook daadwerkelijk te realiseren. Van de 16 toekomstgerichte bedrijven hebben 10 bedrijven meer dan 35% van hun gronden in één of meerdere ingrepen volgens het VKA liggen.

3. Verplaatsing van bedrijven

Kijkende naar de beschikbare gronden die na realisatie van het grensmaasproject overblijven zullen van de 16 toekomstgerichte bedrijven zeker 6 tot 9 bedrijven verplaatst moeten worden (deze 16 bedrijven bewerken op dit moment 850 ha grond. Dit is gemiddeld ruim 50 ha per bedrijf. Door ingrepen verliezen de bedrijven ruim 300 hectares grond. Dit betekent dat er ruimte blijft voor ongeveer 10 bedrijven). Bij de verplaatsers zitten onder andere de drie melkveebedrijven die op de huidige plek geen mogelijkheden hebben voor de voortzetting van hun bedrijf. Het verplaatsen van bedrijven is een zeer ingrijpende zaak. De verplaatsingskosten zijn erg hoog. Ook het vinden van nieuwe vestigingslocaties is niet eenvoudig. Hierover zullen een aantal verplichtingen richting het consortium gesteld moeten worden.

4. Bescherming bedrijven

5. Vergoeding bedrijfsgebouwen

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

4. Garanderen van bescherming voor bedrijven buiten de kades

Bedrijven die in het gebied buiten de kades blijven gevestigd dienen een goede bescherming te krijgen. Gezien de frequentie van overstromingen de afgelopen tijd is de op dit moment geboden bescherming te gering. En dient onder andere voorzien te worden in goede vluchtwegen. Een andere beschermingsmiddel zou het aanleggen van kades rondom de bedrijven kunnen zijn.

5. Vergoeding bedrijfsgebouwen

Bij een afname van het grondareaal vermindert veelal ook de gebruikswaarde van de bedrijfsgebouwen. Dit betekent dat de kosten van de resterende hectares hoger worden. Een adequate vergoeding voor de gebouwen is dus noodzakelijk.

6. Behoud goede landbouwstructuur

Uitgangspunt voor een goede landbouwstructuur zijn bedrijven met een omvang die groter is dan 70 NGE en ondernemers die ontwikkelingsambities hebben. Wil aan deze definitie worden voldaan in het grensmaasgebied dan gelden de volgende minimale voorwaarden voor de bedrijven:

- bedrijven dienen na realisatie van het grensmaasproject minimaal dezelfde oppervlakte in of buiten het gebied te behouden.
- voor melkveebedrijven dient van de totale oppervlakte minimaal 60% als huiskavel gebruikt te kunnen worden. Ter verbetering van de structuur wordt gestreefd naar kavels van minimaal 4 tot 5 hectares. In totaal dient er per melkveebedrijf een oppervlaktevergroting van minimaal 30% gerealiseerd te worden. Deze vergrotingen zijn nodig voor een economisch duurzame bedrijfsvoering.
- voor akkerbouwbedrijven is een minimale kavelvergroting noodzakelijk van 40%.

Na landinrichting dient er een verdubbeling van bovengenoemde doelstellingen m.b.t. de kavelvergrotingen plaats te vinden. Wil men deze doelstellingen realiseren dan dienen er:

- strikte voorwaarden te worden gesteld aan de aankopers van gronden
- ruilkavelcoördinatoren te worden aangesteld in combinatie met landinrichting
- een aantal uitplaatsingen gerealiseerd te worden
- aan aantal ha grond verworven te worden buiten het grensmaasgebied

7. Landinrichting

8. Behoud en versterking melkveehouderij

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

7. Landinrichting

In het grensmaasgebied is sprake van een bijzondere situatie die een specifieke invulling van een landinrichting vereist. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van een ruilverkaveling met administratief karakter (RAK). Als instrument voor de invulling van de RAK kan gebruik worden gemaakt van vrijwillige kavelruil. Bij vrijwillige kavelruil wordt als voorwaarde gesteld dat minimaal drie partijen grond ter ruil in brengen. De combinatie van RAK met het instrument vrijwillige kavelruil is zeer geschikt aangezien er bij RAK dwang kan worden gebruikt terwijl de nadruk bij vrijwillige kavelruil ligt op het vrijwillige karakter. De kavelruil kan gefaseerd in de tijd worden uitgevoerd maar dient parallel te lopen aan de uitvoering van de ingrepen. Mogelijk kan per deelgebied parallel aan de ingrepen een kavelplan worden opgesteld. Belangrijk is om een kavelruilcoördinator specifiek voor dit gebied aan te stellen die alle belangen dient en middels een pro-actieve houding kavelruil stimuleert en realiseert.

8. Behoud en versterking van de melkveehouderij

Het grensmaasgebied wordt gekenmerkt door een agrarisch cultuurlandschap waarin de uiterwaarden een belangrijke rol spelen. De melkveehouderij is van oudsher de sector die goed past in deze uiterwaarden. Ook de natuurdoelstellingen die in deze uiterwaarden gesteld worden zijn tot op zekere hoogte goed inpasbaar bij een melkveebedrijf.

Van de 16 toekomstgerichte bedrijven zijn er 12 werkzaam in de melkveehouderij. Bij 3 melkveebedrijven lijkt verplaatsing onvermijdelijk. Dit betekent dat er op termijn maximaal 9 melkveebedrijven in het grensmaasgebied kunnen overblijven.

9. Stimuleren verdiepings-en verbredingsactiviteiten

10. Opzetten “ruimte voor ruimte regeling”

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

9. Stimuleren verdiepings- en verbredingsactiviteiten

Bij de bedrijven in het grensmaasgebied bestaat interesse voor het opzetten verbredings- en verdiepingsactiviteiten. Met name voor activiteiten op het gebied van natuurbeheer en toerisme bestaat belangstelling. Middels het opzetten van deze activiteiten kunnen de bedrijven een stuk inkomen generen als compensatie voor het verlies van gronden. Omdat het met name inkomenscompensatie betreft is verruiming van de RO-mogelijkheden voor het opzetten van bijvoorbeeld toeristische activiteiten of vermarkting van producten noodzakelijk. Hiervoor dient in het POL een verruiming van de mogelijkheden worden opgenomen. Deze verruiming zal getoetst moeten worden aan de ligging van het bedrijf. De betreffende verdiepings-en verbredingsactiviteiten dienen wel gekoppeld te worden aan bestaande agrarische bedrijven. De mogelijkheden en een eventuele verruiming van mogelijkheden dienen per bedrijven bekeken te worden.

10. Opzetten specifieke “Ruimte voor ruimte regeling”

Voor gebouwen die geen agrarische functie meer hebben dient een ruimte voor ruimte regeling te worden opgezet. In deze regeling worden oude stallen gesloopt in ruil voor toekenning van een bouwblok voor de bouw van een woning. Belangrijk is dat deze regeling parallel loopt met de uitvoering van het grensmaasproject en dus is gekoppeld aan de looptijd van het project. Tevens dient deelname aan deze “ruimte voor ruimte regeling” niet gekoppeld te zijn aan bepaalde sectoren.

Oude cultuurhistorische gebouwen dienen behouden te blijven. Via het RO-spoor moeten er verruimde mogelijkheden voor benutting van deze gebouwen komen.

11. Oplossen gevolgen grensmaasgebied

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

11. Oplossen gevolgen inrichting grensmaasgebied

A. Toenemende wildschade

inrichting van de natuurgebieden dient hier rekening mee gehouden te worden. Tevens zal er vóór inrichting van de gebieden een schaderegeling opgezet moeten worden. De schadevergoedingen zullen middels monitoring vastgesteld dienen te worden. Schade kan worden beperkt door binnen de natuurgebieden fourageergebieden aan te leggen. Hiermee voorkom je dat bijvoorbeeld ganzen voedsel verzamelen op de weiden van ondernemers. Het beheer van de fourageergebieden binnen de natuurgebieden kan door agrariërs opgepakt worden.

B. Vernatting van gronden

Door verandering in waterstanden zullen bepaalde gronden natter worden. Bij herkaveling van het gebied dienen deze gronden in eerste instantie beschikbaar te zijn voor de melkveehouderij. Bij vernatting dient de grondeigenaar schadeloos gesteld te worden.

Het toenemen van de vernatting heeft niet alleen betrekking op de gronden in het gebied. Ook buiten het gebied kan vernatting optreden. Ook deze vernattingsschade dient inzichtelijk gemaakt te worden.

11. Oplossen gevolgen grensmaasgebied

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

C. Ammoniakdepositie in relatie tot nieuwe natuur

De nieuw te realiseren natuur mag geen beperking gaan vormen voor veehouderijbedrijven inzake de ammoniakdepositie.

D. Afvoercapaciteit van water in relatie tot nieuwe natuur

Bij de realisatie van de gestelde natuurdoeltypen moet het niet zo zijn dat er door bijvoorbeeld de spontane ontwikkeling van bos meer landbouwgrond onttrokken dient te worden om de afvoercapaciteit van de Maas te behouden. In deze overgangsgebieden tussen natuur en landbouwgronden moet de doorstroomcapaciteit zo min mogelijk belemmerd worden.

E. Proefproject Meers

In het proefproject Meers zijn in het verleden prijsafspraken gemaakt over de aankoop van grond onder bepaalde voorwaarden. Inmiddels zijn de voorwaarden waaronder de prijsafspraken destijds zijn gemaakt gewijzigd. Dit betekent dat deze prijzen geen juiste graadmeter meer zijn.

12. Versterken agrarisch natuurbeheer

◀ vorige

inhoudsopgave

volgende ▶

12. Versterken agrarisch natuurbeheer

Animo

29 bedrijven geven aan op enige wijze interesse te hebben in activiteiten op het gebied van natuurbeheer. Tijdens de inventarisatie zijn als voorbeelden van activiteiten genoemd:

- inscharen van vee (21 bedrijven)
- onderhoud bos (4 bedrijven)
- onderhoud landschapselementen (3 bedrijven)
- extensief beheer (2 bedrijven)
- bermbeheer (1 bedrijf)
- Weet nog niet welke vorm (8 bedrijven)

Een nadere analyse van de op dit moment ingezette lijn ten aanzien van het ecologische beheer, leert dat niet alle activiteiten direct toepasbaar zijn. Toch mag uit de grote respons een signaal worden afgeleid. Daarom is in samenwerking met Limburgs Land-Beheer bekeken op welke wijze agrariërs betrokken kunnen worden binnen de natuurontwikkeling Grensmaas.

Heersend eindbeeld

Op dit moment wordt ingezet op de realisatie van een groot aaneengesloten robuust gebied, waar de natuurlijke processen de overhand krijgen en waar de nadruk ligt op jaarrondbegrazing. Grazers worden beschouwd als onderdeel van het totale ecosysteem. Het verschil tussen het te vergraven deel en het niet te vergraven deel is niet zo heel groot. Door het op de schop nemen van het te vergraven deel zullen die gronden pas in een later stadium tot ontwikkeling kunnen komen.

Doelen

Over het algemeen wordt uitgegaan van het heersende wensbeeld ten aanzien van de natuurdoelen. De vraag is of dit doel ook werkelijk realiseerbaar is. Wanneer agrariërs aan de slag kunnen met meer landschapsgeoriënteerde doelstellingen, komt realisatie op kortere termijn eerder in beeld.

Zeker omdat nog altijd een groot deel van de oppervlakte op basis van vrijwilligheid gerealiseerd moet worden.

Daarnaast dient de vraag beantwoord worden in hoeverre het geschetste wensbeeld ook voldoende maatschappelijk draagvlak kent. Duidelijk is dat het voor de landbouw in z'n algemeenheid niet het meest optimale resultaat oplevert. Uit gesprekken met betrokken partijen in het gebied blijkt dat er minder draagvlak is voor het geschetste wensbeeld.

Het geformuleerde wensbeeld dateert uit 1996. In 1999 zijn bepaalde intenties vastgelegd in een intentieovereenkomst met het consortium. Intenties zijn uitgesproken onder een duidelijk andere politieke stroming. Het door Veerman ingezette beleid zou ook binnen Grensmaas moeten worden toegepast (heroverweging van doelen en meer inzet van agrariërs).

Planologie en realisatie

Op dit moment wordt binnen de provincie Limburg gewerkt aan het Natuurgebiedsplan Grensmaas. Dit plan vormt de uiteindelijke basis van waaruit realisatie in gang gezet wordt. Zowel kwalitatief als kwantitatief wordt een beschrijving van het plangebied opgenomen. Daarnaast zal het Stimuleringsplan uitspraken doen over het in te zetten instrumentarium. Op hoofdlijnen komt dit voor nieuwe natuur neer op òf verwerving van gronden òf de inzet van particulier natuurbeheer.

Wanneer het gaat over de garantie dat een en ander binnen een aanzienlijke termijn gerealiseerd wordt, kan worden geconcludeerd dat het te vergraven gedeelte via eventuele onteigening gerealiseerd kan worden. Het overige deel van het gebied (m.n. onvergraven deel), is afhankelijk van de vrijwillige medewerking van huidige grondeigenaren. Met name in dit laatste gebied kan het openstellen van particulier natuurbeheer een stuk snelheid in de realisatie bewerkstelligen. Wanneer particulier natuurbeheer mogelijk gemaakt wordt, wordt gepleit voor de inzet van Limburgs Land-Beheer.

Limburgs Land-Beheer (LL-B)

De stichting Limburgs Land-Beheer houdt zich bezig met ontwikkeling en beheer van (nieuwe) natuur. Limburgs Land-Beheer onderscheidt zich ten opzichte van bestaande terreinbeheerders door duurzame natuurontwikkeling op agrarische gronden, zonder dat er een eigendomsoverdracht plaatsvindt. De huidige grondeigenaren, meestal agrariërs, verbouwen op hun eigen grond een nieuw product: natuur. Stichting Limburgs Land-Beheer is een initiatief van de Limburgse Land en Tuinbouwbond (LLTB).

Eenheid van beheer versus eenheid van eigendom

De vraag die in eerste aanleg aan de orde is, is de vraag of om te komen tot een eenheid van beheer, ook een eenheid van eigendom noodzakelijk is. Middels de LL-B constructie kunnen agrariërs het “product natuur” tegen betaling realiseren. Wanneer goede afspraken over de uit te voeren werkzaamheden gemaakt worden met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, kan de regie over de te realiseren natuurdoelen bij de NB-organisaties blijven, maar de uitvoering van werkzaamheden bij agrarisch ondernemers worden ondergebracht. De uitvoering van activiteiten hoeft zich dan ook niet te beperken tot de oppervlakte waarop de agrariër het eigendom behoud.

Activiteiten

De agrariër kan als aannemer van werkzaamheden functioneren voor het totale gebied.

Binnen de huidige plannen kunnen bijvoorbeeld de volgende activiteiten worden ondergebracht bij agrariërs:

- verwijderen rasterdraden bij hoogwater
- verwijderen van door de Maas aangevoerde rommel
- vee verplaatsen
- voorlichtingsactiviteiten
- toezichthouder

Acties

Uit de bovengeschetste oriëntatie komen de volgende vervolg acties voort:

- Opstarten onderzoek naar maatschappelijk draagvlak voor het geformuleerde eindbeeld
- Opnemen mogelijkheid voor Particulier Natuurbeheer in Natuurgebiedsplan Grensmaas